

Několik poznámek k textu Jakuba S. Trojana: Kritika a kritičnost v církvi

Ladislav Hejdánek

◆ poznámky, česky, vznik: 25. 2. 1968

◆ notes, Czech, origin: 25. 2. 1968

Několik poznámek k článku J. S. Trojana: Kritika a kritičnost v církvi [1968]

1. Výklad o tom, co to je vlastně kritika, přechází de facto na jiné téma, obecnější, totiž na otázku odstupů (distance) vůbec, nebo alespoň na otázku reflexe. Výklad je na mnoha místech rozvláčný až mnohomluvný, aniž by uchopil podstatu; jsou tam také velké nepřesnosti (např. že kritika, -čnost je způsob, jímž se zmocňujeme v myšlenkových pochodech toho, o čem uvažujeme; ale takových míst je tam celá spousta). Dále pak výklad přechází na téma vztahu mezi „metafysickým“ a „dynamickým“ myšlením (kritičnost ovšem je možná v obou). To všechno zbytečně zabírá celých 6 stran textu.
2. Nedostatek přesného vymezení tématu v tomto prvním oddíle má za následek nejasnosti ve vlastním tématu studie. Abrahamovské vycházení, místo času (zejména minulosti a budoucnosti) v lidském životě – to nemá s otázkou kritiky meritorně co dělat. Tady jde o životní struktury, které kritiky pak musí respektovat, z nichž musí vycházet, ale které samy o sobě kritičnost nezakládají ani k ní nevedou. Existuje také nekritický vztah k budoucnosti a nekritické vycházení.
3. Rádlovský výklad Ježíšova přístupu ke skutečnosti a zejména k tomu, co „není“ míří stejným směrem.
4. Chápu, že předchozí oddíly směřovaly ke konstatování, že kritičnost je podstatou víry. Ale je to naprosto nepřesvědčivé z důvodů shora uvedených, ovšem i jinak. Mám základní námitky proti tomuto pojetí, i když ovšem to nic neznamená pro posudek článku. (Myslím, že docela naopak je víra základem kritiky, jaká má jediné v církvi místo; ne každá kritika je z hlediska víry legitimní a zejména žádná kritika sama o sobě nezakládá víru. Kritika je spíš struktura přístupu a aparát, jehož víra může účinně použít, ale který z víry nevyplývá a na němž víra naopak nestojí.)
5. Tématika, která je obsahem studie, je převážně ontologická; téma kritičnosti a kritiky nemohlo pochopitelně na této půdě zakořenit a rozvinout se.
6. Celý článek dělá dojem, že předem dané schema bylo násilně prosazeno na rovině zcela neadekvátní; ani popularizace oněch rozumných myšlenek, o něž v článku jde, není k ničemu, jestliže nevede ke skutečnému myšlení. Protože myšlenkový postup článku je dost libovolný, nepovažuji studii za zdařilou a nedoporučuji ji k otištění.
7. Protože je vidět, že mé námitky jsou takové rázu, že by bylo nutno buď článek přejmenovat (a v tom smyslu upravit), anebo vůbec napsat znovu a jinak, mám jisté pochybnosti o oprávněnosti tak drastického požadavku z mé strany. Protože proti myšlenkám článku nemám pochopitelně námitek (dívám se na věci podobně), doporučuji přinejmenším důkladnou revizi textu po stránce logického postupu, vyškrtání slovního balastu, kterého tam je dost, a precizování ústředních myšlenek tak, aby zřejmě tvořily kostru studie. Doporučuji vypsát zvlášť (*pro domo sua*) theze jednotlivých oddílů a pododdílů, aby i pro samotného pisatele vysvitla potřeba větší logické integrity.
8. Původní poznámky (s řadou dokladů z textu) jsem někam zachrul a tak vše píšu znovu a už bez dokladů. Smysl „recenze“ zůstává však zachován.